

פנינה לשבת פרשת בהר תשע"ה

מחשבה פנימית (יואל אופנהיימר)

"ללמדך שהמשכן שקול כנגד כל העולם וכנגד יצירת האדם שהוא עולם קטן"
(מדרש תנחומא פקודי פרק ג)

ביאור:

רעיון זה מוכר לנו בביטוי: "האדם - עולם קטן, העולם - אדם גדול". בתפישה הקבלית-פנימית, קיימת אחדות בכל המציאות, ולכן, כל מרכיב שנמצא בכלל נמצא גם בפרט. על עקרון זה מושתת מבנה עשר הספירות, שכל ספירה מתפרטת לפי אותו סדר, עד אין סוף. לכן גם האדם, כמערכת שלמה, משקף במדויק את מבנה המציאות כולה. למשל, אם המציאות מורכבת מעולם גשמי ועולמות רוחניים, כך האדם מורכב מגוף ונשמה על קומותיה השונים. אם יש "עם ישראל" בעולם, יש גם "ישראל" בתוכנו, והוא כוח הקדושה והטוב שבנו. יתרה מזאת, כשכוח הטוב (הישראל שבנו) מתגבר על כוח הרע שבנו, כך גם מתגברת תהילת ישראל בעולם, וכך גם והכבוד והערכה שרוכשות לו אומות העולם.

רפואת הנפש (הרב אסף אהרון מכבי)

בבואנו ללמוד כיצד להכיר ולהתחבר לפנימיותנו האמיתית, שהיא נשמתנו הקדושה והטהורה, נקדים לציין נקודה חשובה ויסודית ביותר והיא **שנשמתנו ושלמותנו כבר נמצאת בתוכנו!** איננו מתבקשים לתור אחר משהו נשגב מחוץ לנו אלא לגלות את אשר קיים בנו בכוח אך מכוסה בקליפות רבות. כל העבודה היא להסיר את הקליפות ואז יהלום הנשמה יתגלה בכול הדרו. הקליפות הם כל המחשבות, הדיבורים והמעשים המנוגדים לחוקי החכמה (**כמבואר היטב בפירוש המלבי"ם על משלי א' פסוק ב'. עיין שם היטב**).

הסרת הקליפות נעשית ע"י הכרת הרע בקרבנו ותשובה שלמה, כלומר, וידוי חרטה וקבלה לעתיד לא לרצות שוב על אותו החטא לעולם. חטא אינו בהכרח דבר גדול איום ונורא, אלא כל מחשבה או הרגשה שלילית כלפי הזולת כבר נחשבת לחטא ומעלימה על אור הנשמה. ככול שיתקן האדם את עצמו מדי יום ביומו כך יגלה את גדלותו, רוממותו ויפיו הפנימי ויבין וירגיש שבאמת לא נברא העולם אלא בשבילי. אדם זה יואר באור גדול אשר ישפיע על כל סביבתו. ככול שיהיה מחובר לעצמו יותר כך תגדל השפעתו על סביבתו, מעצם היותו, מעצם שלמותו המתגלה באפס מעשה (**כמבואר היטב במאמר מבשרי אחזה אלוקי, פרי חכם מאמרים, ע' ריז. עש"ה**). רבי שמעון - "נעשה אדם נאמר בעבורך" עלינו לעבוד ולהיות ראויים שכך יאמר על כל אחד ואחד מאתנו. שבת שלום קדושה וטהורה

א.א.

בכל שאלה והתייעצות בנוגע לטיפול יהודי (גוף ונפש) ניתן לפנות לאסף-

asaf_maccabi@walla.com

050-6717833

הפרשה בדרך ה"שפת אמת" (הרב מנחם סוכות)

יש מספיק לכולם

וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו ... וחי אחיך עמך.

כשנביט סביב על בני האדם, נוכל למצוא כל כך הרבה צרכים שלא מסופקים, כל כך הרבה חסרון. מדוע זה צריך להיות ככה? כשאנחנו מברכים "הזן את העולם כולו", האם אנחנו נעצרים לשאול האמנם כך? האם אין מיליוני בני אדם שמתים מרעב בכל שנה? איך אפשר בכלל לחזור שוב ושוב ולהעיד על בורא העולם "פֹּתַח אֶת יָדְךָ וּמְשַׁבֵּעַ לְכָל חַי רֶצוֹן", כשזה סותר את המציאות הנראית לעין?

התשובה היא שלא הסתכלנו נכון, הקב"ה אכן "זן את העולם כולו", אין מצב בו השפע המגיע לעולם אינו מספיק לכולם. הבעיה היא בנו, בצורת החלוקה, בחומות שבנינו בכדי לשמר ולבדל את עצמנו כיחידים, במחיצות שאנו שמים בינינו לבין חברינו, בכך שאנחנו לא רואים את העולם כמכלול אחד. כשמישהו רעב, זה בגלל שמישהו אחר מחזיק אצלו מנה כפולה.

העולם נברא ומתנהל כך בכדי ללמד אותנו משהו, בכדי שנלמד איך להתייחס לשאר בני האדם, באיזו פרספקטיבה לראות את ה"גוף" האנושי הרחב. שלא נראה את האחר כזר, כמתחרה, אלא אדרבה, שכל אחד מאתנו יידע ש"וחי אחיך עמך". שכשאתה מעניק לאחר, זה לא על חשבונך. כשהשני יחד עמך, שניכם מוסיפים חיים.

והמדרש כאן מרחיב את התפיסה הזו ומצטט שני פסוקים מספר משלי. האחד - "עֲשִׂיר וְרֶשֶׁת נִפְגָּשׁוּ, עֵשֶׂה כָּלֵם ה'". והשני - "רֶשֶׁת וְאִישׁ תִּכְכֵּים נִפְגָּשׁוּ, מְאִיר-עֵינַי שְׁנֵיהֶם ה'". אותו מפגש של העשיר והרש, של זה שהתברך בממון רב, עם אותו שחסר אמצעים גשמיים. חזר על עצמו גם ברובד אחר, הצרכים שלנו זה מזה לא מתחילים ונגמרים בכסף, גם כששני אנשים נפגשים ולאחד יש אמצעים נפשיים שאין לשני, כש"רש", אדם במצב חסר, פוגש "איש תככים", את אותו שיש לו תוך, אותו שיכול גם להוכיח ולכוון. ובאמת, בכל מפגש עם האחר, יש כל כך הרבה שאנחנו יכולים להעניק זה לזה, אם רק נבין שלכך נועדנו, שבכך יאורו עיני שנינו.

אין אדם בעולם שאין לו מה לתת לאחרים. לכל בן אנוש יש משהו ייחודי, משהו מיוחד רק לו. אבל זה לא ניתן לו בכדי שישמור אותו לעצמו. אדרבה, מכיוון שזה דבר שיוכל להגיע לאנושות אך ורק דרכו, לכן זהו התפקיד שלו, כחלק מהמכלול האנושי, להעביר לשתף ולתת.

העולם מלא כולו באנשים חסרים, בבני אדם המשועים לאותה המתנה שרק אתה יכול להעניק להם. כשאתה יכול להועיל לשני בהתייחסות, בעצה נכונה, במילה טובה, בחיזוק, זו חובתך. "הֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ, וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא" – כשיש בידך אפשרות ל"הוכיח", לכוון ולעזור לאחר ואתה נמנע חלילה, זהו "חטא", זו החמצה נוראה של הייעוד שלך בעולם. וכשאתה רואה את אחיך ש"מטה ידו עמך", כשקשה לו ואתה מסוגל לעזור, אותה עזרה היא לא שלך, היא רק נמצאת אצלך - "עמך", בעבורו.

ואתה, גם אתה תישאר חסר מאוד אם תחשוב שלשאר בני האדם אין מה ללמד אותך. "איזהו חכם?", לימדונו חכמונו, – "הלמד מכל אדם". מכיוון שהחכמה גם היא מגיעה ל"עולם כולו", היא מפוזרת בין כל בני אנוש, לכן, יכולתנו להחכים, מותנית בהבנת מקומונו ביחס לאנושות כולה, בנכונותנו ללמד ולתת לכל אדם וביכולתנו ללמוד ולקבל מכל אדם.

מבט פנימי על דברי חז"ל על הפרשה (יואל אופנהיימר)

הפסוקים של הפרשה (ויקרא כה)

(נה) כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני ה' א-להיכם:

פשט הפסוק

היחס שבין הקב"ה לעם ישראל דומה ליחס בין אדון לעבדו.

האגדה על הפסוק (תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף י עמוד א)

שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא: אם א-להיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם? אמר לו: כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהינום. אמר לו: [אדרבה], זו שמחייבתן לגיהינום! אמשול לך משל, למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורים, וצווה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא כועס עליו? ואתם קרויים עבדים, שנאמר [בפסוק שלנו]: "כי לי בני ישראל עבדים". אמר לו רבי עקיבא: אמשול לך משל, למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורים, וצווה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא דורון [מתנה] משגר לו? ואנו קרויים בנינים "בנינים אתם לה' א-להיכם" (דברים י"ד). אמר לו: אתם קרויים בנינים וקרויים עבדים, בזמן שאתם עושים רצונו של מקום אתם קרויים בנינים, ובזמן שאין אתם עושים רצונו של מקום אתם קרויים עבדים.

נקודות למחשבה

טורנוסרופוס הרשע מנסה להקניט את צדקת הנהגתו של הקב"ה בפני רבי עקיבא וטוען שאם הבורא רוצה שיהיו עניים בעולם, אל לאדם להתערב ולפרנסם, כי זו גזירה הדומה לרצון האדון להעניש את עבדו. עונה לו רבי עקיבא כי כל יהודי נחשב כמו בן של הקב"ה, ולכן שמח ה' שאנו מרחמים על הבנים שלו גם אם הוא גזר עליהם את עניותם. ומסכמת אגדתנו שהיחס של הקב"ה לעמו אינו קבוע, אלא משתנה בהתאם להתנהגותנו. אם אנו מתנהגים בהתאם לתורה ולמצוות, אנו מקבלים יחס של אב לבניו עם אהבה ורחמים, ואם חס ושלום סוטה עם ישראל מדרך הישר נחשבים אנו כעבדים, ומקבלים יחס המונהג על פי שורת הדין.

המתח בין מעמד העבד למעמד הבן בולט במיוחד בתפילה של הימים הנוראים, בה אנו קוראים לקב"ה בשני כינויים נפרדים, ואולי אף הפוכים, בו זמנית: "אבינו מלכנו". מילות תפילה זו נעות בין בקשות אינטימיות של בן לאב; "אבינו מלכנו מלא יְדִינוּ מְבַרְכֹתֶיךָ, אָבִינוּ מְלַכְנוּ מְלֵא אֶסְמֵינוּ שְׁבַע", לבין תחנונים המבטאים ריחוק ושפלות; "אָבִינוּ מְלַכְנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ אִם לֹא לְמַעַנְנוּ, אָבִינוּ מְלַכְנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנו". נראה לומר, שאנו שואפים לזכות במדרגה של "בנינים אתם לה'" המבטיחה עבודת ה' מאהבה וקרבה, לעומת מעמד העבד, העובד ה' מיראת העונש או תקווה לשכר. אך מצד אחר, עבד ה' האמיתי השיג מדרגה גבוהה ביותר! כמו שהעבד מבטל את בחירתו החופשית והופך להיות כולו לרשות צרכי האדון, כך גם היהודי השואף לדבקות עם הבורא, מיישם את דרישת חז"ל: "עשה רצונו כרצונך". אם כל פעולות האדם במחשבה, דיבור ומעשה, מכוונות לעשות נחת רוח לבורא, יכול הוא להתקרב למדרגת משה רבינו שהשיג את קרבת א-להים הגדולה ביותר, ונקרא: "עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא" (במדבר יב). באופן פרדוקסלי מי שכל הזמן משעבד את כל מהותו להקב"ה זוכה לחרות מדאגות וחבלי העולם הזה, ויכול להתמסר לידיעת המציאות הרוחנית והנצחית, ועל זה כתוב: "וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֶל־הַיָּם הוּא חֲרוֹת עַל הַלְחַת": אל תקרא חרות אלא חירות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה" (אבות ו).